

जलस्वराज्य-२ कार्यक्रम
शहरांलगतच्या गावे / वाड्यांसाठी (Peri-
Urban) पाणी पुरवठा व स्वच्छता
योजनांच्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शक
सूचना.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: जस्वप्र-०२१४/प्र.क्र. ५५/पापु-११
७ वा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकुल इमारत,
नविन मंत्रालय, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई ४००००१.
तारीख: ११ जून, २०१४.

वाचा §

१) शासन निर्णय क्रमांक: शासन निर्णय क्र.जस्वप्र-१२१३/प्र.क्र.२००/पापु-११,
दि. ०४.०१.२०१४.

जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांमधून शहरांलगतच्या गावे / वाड्यांसाठी (Peri-Urban)पाणी पुरवठा व स्वच्छता सुविधांची अंमलबजावणी परिणामकारकरीत्या, नियोजित वेळेमध्ये करून शाश्वत वाढीव पाणी पुरवठा व्यवस्थेचे प्रयोगनिर्देशन (Demonstration) करण्यात येणार आहे. यासाठी कार्यक्रमाच्या मुख्य भौतिक गुंतवणूकीच्या घटकांमध्ये निम शहरी भागासाठी वाढीव दर्जाच्या पाणी पुरवठा व स्वच्छता सुविधा पुरविण्याचा समावेश करण्यात आला आहे. जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांतर्गत भौतिक कामांसाठी निवडण्यात आलेल्या अमरावती, बुलढाणा, नांदेड, औरंगाबाद, रायगड, रत्नागिरी, नागपूर, चंद्रपूर, जळगाव, अहमदनगर, पुणे व सातारा या बारा जिल्ह्यांमधील निवडक निम शहरी भागांसाठी संबंधीत ग्रामपंचायतींमार्फत वाढीव पाणी पुरवठा व स्वच्छता सुविधा निर्माण करण्यात येणार आहेत. निम-शहरी भाग हा मुख्यतः ग्रामीण भागच असल्याने यासाठी राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाच्या मार्गदर्शक सूचनांचे पालन करणे अपेक्षित आहे. त्या अनुषंगाने जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांमधून राबविण्यात येणाऱ्या योजनांकरीता खालील प्रमाणे सविस्तर मार्गदर्शक सूचना देण्यात येत आहेत.

१.अंमलबजावणी यंत्रणा

१.१.जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांमधील सर्व कामांच्या समन्वयासाठी खालील प्रमाणे एक "जिल्हा कार्यक्रम समन्वय समिती" गठीत करण्यात येत आहे. महाराष्ट्र जीवन

प्राधिकरण, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, सार्वजनिक आरोग्य विभाग तसेच जिल्हा परिषदांतर्गत होणाऱ्या सर्व कामांचे संनियंत्रण ही समिती करेल.

१.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	अध्यक्ष
२.	कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद	सदस्य
३.	कार्यकारी अभियंता (नागरी व ग्रामीण), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण	सदस्य
४.	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, ग्रामपंचायत, जिल्हा परिषद	सदस्य
५.	जिल्हा आरोग्य अधिकारी, आरोग्य विभाग, जिल्हा परिषद	सदस्य
६.	वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा	सदस्य
७.	उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता), जिल्हा परिषद	सदस्य सचिव

१.२. निमशहरी भागासाठी वाढीव सेवा पुरविण्याच्या दृष्टिने पात्र ठरलेल्या निमशहरी गावे / वाड्या यांचे तांत्रिक पर्याय निवडण्याच्या कामासाठी कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद यांचे अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे जिल्हा तांत्रिक समिती गठीत करण्यात येत आहे.

क)	कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद	अध्यक्ष
ख)	कार्यकारी अभियंता (नागरी व ग्रामीण) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण	सदस्य
ड)	वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा	सदस्य
इ)	उप कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद	सदस्य सचिव

१.३. पाणी पुरवठा आणि सांडपाणी व्यवस्थापन आराखड्यांच्या संभाव्य किंमतीच्या आधारे अंमलबजावणी व देखभाल दुरुस्तीसाठी तांत्रिक यंत्रणा (महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण/ जिल्हा परिषद) निश्चित करण्यात येईल. मात्र याबाबत अंतिम निर्णय घेण्याचे अधिकार जिल्हा परिषदेच्या जिल्हा जलव्यवस्थापन व स्वच्छता समितीस राहतील.

१.४. निवडण्यात आलेल्या ग्रामपंचायतींमध्ये लोकजागृती, क्षमता बांधणी इ. मृदू घटकांच्या अंमलबजावणीची जबाबदारी जिल्हा परिषदेच्या उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन कक्ष यांची राहिल.

२ नियोजन

२.१ पात्रतेचे निकष

- २.१.१ निमशहरी गावाची २०११ च्या जनगणनेनुसारची लोकसंख्या २५,००० पेक्षा कमी असावी.
- २.१.२ निमशहरी भाग नगरपालिका / नगर परिषद यांच्या लगतचा असावा.
- २.१.३ एखादया ग्रामपंचायतीमधील फक्त काही भागच निम-शहरी म्हणून घोषित झाला असल्यास फक्त तेवढ्या भागासाठीच वाढीव सुविधांचे नियोजन करता येईल आणि सर्व प्रशासकीय व्यवहार संबंधीत ग्रामपंचायत आणि ग्राम, आरोग्य, पोषण, पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीमार्फत करण्यात येतील.
- २.१.४ वरील बाबी मान्य असल्याबाबत ग्रामपंचायतीचा ठराव उपलब्ध झाल्यानंतरच योजनांचे नियोजन करावे. याबाबत ग्रामपंचायतीने करावयाच्या ठरावाचा नमुना परिशिष्ट १ मध्ये जोडला आहे.

२.२ निवड प्रक्रिया

- २.२.१ मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्यामार्फत पात्र ग्रामपंचायतींकडून जाहिरातीद्वारे अर्ज मागविण्यात येतील.
- २.२.२ निम-शहरी गावे/ वाड्यांच्या निवडीसाठी विहीत करण्यात आलेल्या निकषांनुसार गुणवत्ता यादी तयार करण्यात येईल. ग्रामपंचायत निवडीचे निकष व ग्रामपंचायतीने सादर करावयाच्या प्रमाणपत्राचा नमुना परिशिष्ट क्र. २ मध्ये जोडले आहेत.
- २.२.३ गुणवत्ता यादीतील गुणानुक्रमानुसार एका जिल्हयामधून हाताळावयाच्या निम शहरी गावे/वाड्यांची सन २०११ ची एकत्रित लोकसंख्या साधारणतः ५०,००० राहिल इतक्या ग्राम पंचायतींची जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांतर्गत निवड करण्यात येईल.
- २.२.४ जिल्हा तांत्रिक समिती मार्फत प्रत्यक्ष क्षेत्र पाहणीद्वारे संभाव्य पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांच्या आधारे (गावे / वाड्याचे भौगोलिक स्थान, संभाव्य स्रोत, लगतच्या नगरपालिकेच्या सध्याच्या पाणी पुरवठा स्रोतामधून पाणी उपलब्ध होण्याची

शक्यता, इ. बाबी लक्षात घेवून) गुणवत्ता यादीतील निम- शहरी गावे/वाड्यांची सन २०११ च्या जनगणनेनुसार स्वतंत्र योजना अथवा समूह (क्लस्टर) पध्दतीची योजना यांमध्ये वर्गवारी करण्यात येईल. अशी वर्गवारी करीत असताना प्रस्तावित योजना या तांत्रिक दृष्ट्या व आर्थिक दृष्ट्या योग्य राहतील हे पाहण्याची जबाबदारी जिल्हा स्तरीय तांत्रिक समितीची राहिल.

२.२.५ ही यादी जिल्हा जलव्यवस्थापन व स्वच्छता समितीच्या मान्यतेने अंतिम करण्यात येईल. यासाठी जिल्हा निहाय अंदाजे रु. ५० कोटी इतकी तरतूद उपलब्ध केली जाईल.

२.२.६ जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमासाठी निवडण्यात आलेल्या ग्रामपंचायती / गावे / वाड्या यांच्याकरिता पाणी पुरवठा व स्वच्छता योजनेसाठी इतर कार्यक्रमांतर्गत आर्थिक तरतूद करता येणार नाही.

३ सविस्तर प्रकल्प अहवाल

३.१ ग्राहक सर्वेक्षण, जी.आय.एस.मॅपिंग, तक्रार निवारण पध्दत स्थापित करणे, वित्तीय व्यवस्थापन या बाबींसाठी अपेक्षित असलेल्या खर्चाची तरतूद सविस्तर प्रकल्प अहवालात करावी. मात्र सर्वेक्षणासाठी करण्यात यावयाच्या खर्चाच्या धर्तीवर काही आवश्यक बाबींसाठी (उदा. ग्राहक सर्वेक्षण, जी.आय.एस. इमेज प्राप्त करून घेणे, टोटल स्टेशन सर्वेक्षण इ.) आगाऊ खर्च करता येईल. हा खर्च सविस्तर प्रकल्प अहवालाच्या मंजूरीनंतर योजनेवर टाकावा.

३.२ पाणी पुरवठा योजनेसाठी स्वतंत्र सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करण्यात यावा. त्यामध्ये निरंतर पाणी लेखा परिक्षण करण्याच्या दृष्टिने आवश्यकतेनुसार स्काडा, बल्क मिटर्स, प्रेशर गेजेस, स्रोत, जलशुद्धीकरण केंद्र, बल्क मिटर्स व ते बसविलेल्या ठिकाणी इत्यादी साठी सी.सी. टीव्ही बसविण्याची तरतूद आवश्यकतेनुसार करावी. पाणी पुरवठा योजनेचे सर्वेक्षण करण्यासाठी टोटल स्टेशनचा वापर करावा. तसेच अस्तित्वातील उपांगांचा वापर करण्याच्या दृष्टिने हायड्रॉलिक मॉडेलिंग करावे.

३.३ सांडपाणी व्यवस्थापनासाठी सांडपाणी वहन व प्रक्रिया यासाठी कमी खर्चाची व्यवस्था यासाठी स्वतंत्र सविस्तर प्रकल्प अहवाल प्रस्तावित करावा.

- ३.४ स्वच्छता विषयक इतर बाबींसाठी निर्मल भारत अभियानांतर्गत सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करुन त्याची स्वतंत्रपणे अंमलबजावणी करावी. या बाबीसाठी जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमाधून तरतूद करता येणार नाही.
- ३.५ अंदाजपत्रकामध्ये एखादया विशिष्ट प्रकारच्या पाईपचा वापर प्रस्तावित न करता तांत्रिक दृष्ट्या योग्य ठरणार्या विविध प्रकारच्या पाईपांचा तौलनीक अभ्यास करुन कमीत कमी खर्चाचे पाईप्स प्रस्तावित करण्यात यावेत. याबाबतचा तुलनात्मक तक्ता सविस्तर प्रकल्प अहवालामध्ये जोडण्यात यावा.
- ३.६ ठोक पाणी पुरवठा योजनेच्या बाबतीत योजना क्षेत्रातील भविष्यातील वाढीचा विचार करुन तसेच परिसरातील औद्योगिक मागणी लक्षात घेऊन या वाढीव मागणीसह योजनेचे संकल्पन करण्यात यावे. स्रोतापासुन कार्यक्रमातील गावे/ वाड्यांपर्यंतच्या मार्गामधील गावे/ वाड्यांची मागणी भविष्यात येण्याची शक्यता असल्यास संकल्पने तयार करताना भविष्यातील गरजेसाठी तरतूद करण्यात यावी. असे करावयाचे झाल्यास अंमलबजावणी यंत्रणेने जास्तीच्या या गावे/ वाड्यांना ठोक स्वरूपात मिटर पध्दतीने पाणी पुरवठा करावा.
- ३.७ अंदाजपत्रके व आराखडे तयार करणे, तांत्रिक व प्रशासकिय मान्यता, निविदा प्रक्रिया यासाठी साधारणतः एक वर्षाचा कालावधी व प्रत्यक्ष अंमलबजावणीसाठी जास्तीत जास्त दोन वर्षांचा कालावधी गृहीत धरुन आवश्यकतेनुसार भाववाढीची तरतूद अंदाजपत्रकात करण्यात यावी. भविष्यात कोणत्याही कारणासाठी अंदाजपत्रके व आराखडे सुधारीत करता येणार नाहीत.
- ३.८ ज्या ग्रामपंचायत/ गावे यांच्यामध्ये इतर योजना अंतर्गत जसे की, नाबार्ड अर्थसहाय्यीत प्रकल्प अशा इतर अर्थ सहाय्याद्वारे सांडपाणी व मलनिःसारणासंबंधिचे प्रकल्प सुरु अथवा प्रस्तावित असल्यास त्या ठिकाणी जलस्वराज्य प्रकल्पामधून कामांसाठी निधी उपलब्ध होणार नाही.
- ३.९ घनकचरा व्यवस्थापन आराखडा - समूहामध्ये निवडण्यात आलेल्या प्रत्येक गावासाठी निर्मल भारत अभियानांतर्गत घनकचरा व्यवस्थापन आराखड्याची अंमलबजावणी करण्यात येईल.

३.१० पाणी पुरवठा व स्वच्छता सुविधांसाठी प्रस्तावित करण्यात आलेल्या सर्व कामांचे बारचार्टच्या स्वरूपातील नियोजन सविस्तर प्रकल्प आराखडयामध्ये समाविष्ट करण्यात यावे. मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी या बाबीचे संनियंत्रण करावे तसेच सर्व कामे नियोजनानुसारच पार पडतील याची खात्री करावी.

४ तांत्रिक मान्यता पूर्व पडताळणी

४.१ सर्व निम शहरी पाणी पुरवठा व सांडपाणी व्यवस्थापन आराखडयांच्या तांत्रिक मान्यता पूर्व तपासणीसाठी खालीलप्रमाणे “राज्यस्तरीय पडताळणी समिती” गठीत करण्यात येत आहे.

१.	प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	अध्यक्ष
२.	सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण	सदस्य
३.	उपसचिव तथा प्रकल्प संचालक, सु.स.व प्र.व्य.कक्ष	सदस्य
४.	मुख्य अभियंता (नागरी/ग्रामीण) म.जी.प्रा.	सदस्य
५.	प्रकल्प व्यवस्थापक, सु.स.व प्र.व्य.कक्ष	सदस्य
६.	संबंधित जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी	निमंत्रित सदस्य
७.	संबंधित विभागाचे भारत निर्माण कक्षाचे अधीक्षक अभियंता	निमंत्रित सदस्य
८.	संबंधित जिल्हयाचे कार्यकारी अभियंता (नागरी/ग्रामीण) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण	निमंत्रित सदस्य
९.	अधीक्षक अभियंता, विशेष संनियंत्रण कक्ष (तांत्रिक)	सदस्य सचिव

४.२ अंमलबजावणी यंत्रणा कोणतीही असली तरी तयार करण्यात आलेले सर्व सविस्तर प्रकल्प अहवाल संबंधित तांत्रिक यंत्रणा, "जिल्हा स्तरीय कार्यक्रम समन्वय समिती" कडे सादर करतील. सदर समितीच्या मान्यतेनंतर सविस्तर प्रकल्प अहवाल योग्य त्या मार्गाने "राज्य स्तरीय पडताळणी समिती" कडे पूर्व पडताळणीसाठी सादर करण्यात येतील.

४.३ "राज्य स्तरीय पडताळणी समिती" कडे प्राप्त झालेल्या सविस्तर प्रकल्प अहवालांची जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमासाठी प्रकल्प व्यवस्थापक यांच्या अधिपत्याखाली स्थापीत करण्यात आलेल्या, विशेष तांत्रिक संनियंत्रण कक्षामार्फत छाननी केली जाईल. छाननीमध्ये हायड्रॉलिक मॉडेलिंग, जीआयएस मॅपिंग, जल व उर्जा लेखा परिक्षण, अस्तित्वातील उपांगांचा वापर, किमान खर्चाची उपाययोजना, इत्यादि बाबी तपासण्यात

येतील. विशेष तांत्रिक संनियंत्रण कक्षाने उपस्थित केलेल्या आक्षेप/ शोऱ्यांची पुर्तता करण्याची जबाबदारी संबंधीत यंत्रणेची राहिल.

४.४ वरील प्रमाणे कार्यवाही पुर्ण झाल्यानंतर संबंधीत यंत्रणा (महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / जिल्हा परिषद) प्रशासकिय मान्यतापूर्व पडताळणी समिती समोर प्रस्तावित योजनांचे सादरीकरण करतील.

५ तांत्रिक व प्रशासकिय मान्यता

५.१ प्रशासकिय मान्यतापूर्व पडताळणी समितीने मान्यता दिलेल्या सविस्तर प्रकल्प अहवालांना प्रथम तांत्रिक व नंतर प्रशासकिय मान्यता प्रदान करण्यात येईल.

५.२ शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार सक्षम अधिकाऱ्यांमार्फत तांत्रिक व प्रशासकिय मान्यता प्रदान करण्यात येईल.

६ निविदा प्रक्रिया व अंमलबजावणी

६.१ प्राथमिक सुधारणांच्या कामांसाठी शासनाने तयार केलेल्या सल्लागारांच्या निवड यादीमधील सल्लागारांकडून ई-निविदा पध्दतीने निविदा मागवून अंमलबजावणी करण्यात यावी.

६.२ पाणी पुरवठा योजनांच्या कामांसाठी प्रचलित धोरणानुसार एकच ई-निविदा मागवून अंमलबजावणी करण्यात यावी.

६.३ सांडपाणी व्यवस्थापनासाठी प्रचलित धोरणानुसार एकच ई-निविदा मागवून अंमलबजावणी करण्यात यावी.

६.४ कोणत्याही कामाच्या निविदेमध्ये (श्येड्युल-ए मध्ये) अंमलबजावणी यंत्रणेमार्फत / ग्रामपंचायतीमार्फत कोणत्याही प्रकारचे साहित्य पुरविण्याची तरतूद करता येणार नाही. कामासाठी लागणारे पाईप्ससह सर्व साहित्य पुरविण्याची जबाबदारी ठेकेदाराची राहिल.

६.५ नियोजित वेळेपूर्वी कामे पूर्ण झाल्यास ठेकेदारांना कामे विहीत वेळेपूर्वी पूर्ण करण्यासाठी प्रोत्साहन अनुदान देण्यात येईल. काम पूर्ण होण्याच्या प्रस्तावित दिनांकाच्या ६ (सहा) महिने आधी कामे पूर्ण केल्यास भाववाढीसाठी करण्यात आलेल्या तरतूदीच्या २५ टक्के, ३ ते ६ महिन्यांच्या कालावधीत काम पूर्ण केल्यास १५ टक्के, दोन महिने आधी काम पूर्ण

झाल्यास १० टक्के व १ (एक) महिना आधी पूर्ण झाल्यास ०५ टक्के याप्रमाणे प्रोत्साहन अनुदान ठेकेदारास देण्यात येईल. याबाबत निविदेमध्ये तरतूद करण्यात यावी.

६.६ नियोजित वेळेनंतर भौतिक कामे पूर्ण झाल्यास भाववाढीपोटी कोणतीही जादा रक्कम देय राहणार नाही. काम पूर्ण होण्याच्या प्रस्तावित दिनांकानंतर ६ महिन्यांनी कामे पूर्ण केल्यास भाववाढीसाठी करण्यात आलेल्या तरतूदीच्या २५ टक्के, ३ ते ६ महिन्यांच्या कालावधीत कामे पूर्ण केल्यास १५ टक्के, दोन महिन्यांच्या आत कामे पूर्ण झाल्यास १० टक्के व एका महिन्यांच्या आत कामे पूर्ण झाल्यास ०५ टक्के याप्रमाणे दंड आकारण्यात येईल. याबाबत निविदेमध्ये तरतूद करण्यात यावी.

६.७ योजनेची अंमलबजावणी सुरु असल्याच्या कालावधीमध्ये ठेकेदाराकडून भौतिक व आर्थिक प्रगती अहवाल विविध स्तरावरील यंत्रणांना उपलब्ध व्हावेत या दृष्टिने विभागाच्या संनियंत्रण व मुल्यांकन प्रणालीमध्ये ठेकेदाराने वेळोवेळी हे अहवाल थेट अपलोड करावेत. यासाठी निविदेमध्ये अट समाविष्ट करण्यात यावी.

६.८ योजनांची भौतिक कामे पूर्ण झाल्यानंतर ५ (पाच) वर्षांच्या कालावधीसाठी संबंधीत योजनांची देखभाल दुरुस्ती करण्याची जबाबदारी मूळ कंत्राटदाराची राहिल. सुरुवातीच्या एका वर्षासाठीच्या देखभाल-दुरुस्तीसाठी तरतूद सविस्तर प्रकल्प अहवालात करण्यात यावी. त्यानंतरच्या ४ वर्षांच्या देखभाल दुरुस्ती करणाऱ्या ठेकेदारास कामगारांचा पगार, वीज देयके, जलशुद्धीकरणासाठी लागणारी रसायने या पोटी येणारा खर्च देण्याची जबाबदारी ग्रामपंचायतीची राहिल. हा खर्च ग्रामपंचायतीने पाणी पट्टी वसूलीच्या रक्कमेमधून करावा. ५ (पाच) वर्षांमध्ये योजनेसाठी वापरण्यात आलेले कोणतेही साहित्य बदलावे लागल्यास त्याची जबाबदारी ठेकेदाराची राहिल. त्यासाठीचा खर्च ठेकेदारास देय राहणार नाही. ही अट निविदेमध्ये समाविष्ट करावी.

६.९ ठेकेदाराकडून प्राप्त झालेली सुरक्षा ठेव रक्कम पूर्ण झालेली योजना एक वर्ष सुरळीतरित्या चालविल्यानंतर परत करण्यात येईल. त्यापूर्वी ठेकेदारास पुढील ४ वर्षांच्या कालावधीसाठी एकूण वार्षिक देखभाल दुरुस्ती खर्चाच्या १० टक्के इतकी रक्कम अनामत म्हणून भरावी लागेल. सदर रक्कम ४ वर्षांचा कालावधी पूर्ण झाल्यानंतर परत करण्यात येईल. ही अट निविदेमध्ये समाविष्ट करावी.

६.१० योजनेची सर्व भौतिक कामे १०० टक्के पूर्ण झाल्याबाबत ग्रामसभा, ग्रामपंचायत यांनी ठराव केल्यास तसेच संबंधीत कार्यकारी अभियंता यांनी योजना भौतिक दृष्ट्या पूर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र दिल्यानंतर योजना पूर्ण झाली असे समजण्यात येईल.

७ देखभाल दुरुस्ती

७.१ ठोक योजनेच्या बाबतीत अंमलबजावणी यंत्रणा पाणी पुरवठा योजना चालविण्यासाठी येणाऱ्या सर्व खर्चाचा विचार करून त्यावर आधारित ठोक पाणी पट्टीचे दर निश्चित करेल. या पाणी पट्टीच्या दराप्रमाणे वापरण्यात आलेल्या पाण्यापोटीची रक्कम संबंधित ग्रामपंचायतीमार्फत अंमलबजावणी यंत्रणेकडे दरमहा नियमितपणे भरण्यात येईल. याबाबत दिरंगाई झाल्यास पाणी पुरवठा थांबविण्याची कार्यवाही करण्याचा अधिकार अंमलबजावणी यंत्रणेस राहिल.

७.२ वार्षिक देखभाल दुरुस्ती अंदाजपत्रकास दरवर्षी ग्रामसभेची मान्यता घेऊन देखभाल दुरुस्ती खर्चामध्ये पाणी पुरवठा तसेच स्वच्छता योजनांसाठी येणाऱ्या सर्व खर्चाचा समावेश करून पाणी व स्वच्छता कर आकारण्याची जबाबदारी ग्रामपंचायतीची राहिल. तथापि, सदरची आकारणी ही मंजूर योजनेमध्ये प्रस्तावीत केलेल्या रक्कमेपेक्षा कमी नसावी.

८ निधीवहन :-

८.१ जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हास्तरावर प्राप्त होणाऱ्या निधीसाठी राष्ट्रीयकृत बँकेत स्वतंत्र बँक खाते उघडण्यात येईल. ग्रामपंचायतीच्या अखत्यारीमधील पाणी पुरवठा योजना व सांडपाणी व्यवस्थापनासंबंधी सर्व कामांसाठी देण्यात येणारा निधी जिल्हास्तरावरील खात्यामधून ग्राम आरोग्य पोषण स्वच्छता समितीच्या खात्यामध्ये वर्ग करण्यात येईल. संबंधित उपविभागीय कार्यालयाने तयार केलेले चालू देयक कार्यकारी अभियंता यांनी मान्य केल्यानंतर संबंधित ठेकेदारास देयक अदा करण्याचे अधिकार ग्राम आरोग्य पोषण स्वच्छता समितीस राहतील.

९ प्रतिपूर्ती निगडित निर्देशक-:

जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमासाठी जागतिक बँकेकडून उपलब्ध होणारे अर्थसहाय्य काही ठराविक उद्दीष्टपूर्ती निर्देशकांच्या आधारे प्राप्त होणार आहे. निमशहरी भागासाठी वाढीव सेवा पुरवण्याच्या उपांगासाठी जलमापकासह वैयक्तिक नळ जोडण्यांची संख्या व सदर नळ जोडण्या समाधानकारकरित्या सुरु राहणे हे दोन निर्देशांक निश्चित करण्यात आले आहेत. तसेच दररोज कमीत कमी ८ तास पाणी पुरवठा असणे, वितरण व्यवस्थेवर कमीत कमी ७ मीटर दाब असणे व या दाबाने पाणी पुरवठा योजनेतील सर्व भागाला पाणी पुरवठा होणे, वर्षातील कमीत कमी ३०० दिवस पाणी पुरवठा योजना कार्यरत असणे, पाणी पुरवठा विषयी कोणत्याही तक्रारीची सोडवणूक ४८ तासांच्या आत होणे या बाबीही तपासण्यात येणार आहेत. अशा प्रकारची तपासणी करण्यासाठी एका त्रयस्थ यंत्रणेची नेमणूक करण्यात येणार आहे. या यंत्रणेकडून खात्री केल्यानंतरच यासाठीचा खर्च जागतिक बँकेकडून प्राप्त होणार आहे. ही बाब लक्षात घेऊन जिल्हास्तरीय यंत्रणेने प्रस्तावित कामे ठरविल्याप्रमाणे विहीत वेळेत पूर्ण करावयाची आहेत.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०६१११७१२५८८६२८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(किरण गित्ते)
उप सचिव तथा प्रकल्प संचालक,
महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
२. सर्व विभागीय आयुक्त
३. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई.
४. संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, पुणे.

५. महालेखापाल, महाराष्ट्र -१, मुंबई (लेखा परिक्षालेखा व अनुज्ञेयता)
६. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर (लेखा परिक्षालेखा व अनुज्ञेयता)
७. सर्व जिल्हाधिकारी.
८. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
९. सर्व मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण.
- १०.संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई.
- ११.अतिरिक्त संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई.
- १२.विशेष संनियंत्रण कक्ष (जलस्वराज्य-२), म.जी.प्रा., भू.स.वि.यं, आणि सार्वजनिक आरोग्य विभाग.
- १३.मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, नवी मुंबई.
- १४.उपमुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, (सर्व)
- १५.जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व)
- १६.सर्व अधिक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण.
- १७.मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
- १८.सर्व प्रादेशिक उप संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा.
- १९.सर्व कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण,
- २०.सर्व कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद,
- २१.सर्व जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा,
- २२.सर्व उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत/ पाणी व स्वच्छता) जिल्हा परिषद
- २३.सर्व गटविकास अधिकारी पंचायत समिती.
- २४.पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी व कार्यासने.
- २५.मंत्रालयातील सर्व विभाग,
- २६.निवड नस्ती, पापु-११.

परिशिष्ट १

निमशहरी भागातील गावे / वाड्या/ वस्त्यांना लगतच्या नागरी स्वराज्य संस्थेच्या बरोबरीने पाणी पुरवठा व स्वच्छता सुविधा मिळण्यासाठी करावयाच्या ठरावाचा नमुना

ग्रामपंचायत-----, तालुका-----, जिल्हा-----

ठराव क्रमांक ----- दिनांक -----

महाराष्ट्र राज्याच्या पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागामार्फत जिल्हा परिषद----- अंतर्गत राबविण्यात येत असलेल्या निमशहरी भागासाठीच्या वाढीव पाणी पुरवठा व स्वच्छता सेवा मिळविण्यासाठीच्या कार्यक्रमात सहभागी होण्याच्या दृष्टिने खालीलप्रमाणे ठराव करण्यात येत आहेत.

१. निमशहरी भागासाठी वाढीव पाणी पुरवठा व स्वच्छता सेवा पुरविण्याबाबत शासन निर्णय दिनांक ०७/०६/२०१२ अन्वये देण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सूचना व त्यामध्ये शासनाकडून वेळोवेळी करण्यात येणारे बदल यांच्या अनुषंगाने देण्यात येणाऱ्या सर्व सूचना ग्रामपंचायतीस मान्य आहेत.
२. एखादया ग्रामपंचायतीमधील फक्त काही भागच निम-शहरी म्हणून घोषित झाला असल्यास फक्त तेवढ्या भागासाठीच वाढीव सुविधांचे नियोजन करता येईल. मात्र शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार सर्व व्यवहार ग्रामपंचायत व ग्राम आरोग्य, पोषण, पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती (VWSC) मार्फत करण्यात येतील.
३. स्रोताच्या उपलब्धतेनुसार आवश्यक असल्यास जिल्हा स्तरीय कार्यक्रम समन्वय समितीमार्फत पात्र निम-शहरी भागांचे समूह (क्लस्टर) तयार करण्यात येतील. याबाबत जिल्हा कार्यक्रम समन्वय समितीचा निर्णय अंतिम राहील आणि ग्रामपंचायतीस बंधनकारक राहील. जिल्हास्तरीय समितीने समूह निश्चित केल्यानंतर ग्रामपंचायतीला या समूहात सहभागी व्हायचे नसल्यास प्रकल्पातून वगळण्यास ग्रामपंचायतीची संमती आहे.
४. प्रस्तावित पाणी पुरवठा व स्वच्छता योजनांसाठी शासनाच्या प्रचलित धोरणाप्रमाणे आवश्यक ती लोकवर्गणी भरण्यास ग्राम पंचायत तयार आहे.
५. कार्यक्रमासाठी प्राप्त होणारा निधी राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीच्या स्वतंत्र खात्यामध्ये जमा करण्यात येईल व कार्यक्रमाशी निगडीत असलेल्या कामाचे व्यवहार त्या निधीतून करण्यात येतील.
६. कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हा परिषद सोबत वित्तीय करार करण्यास तयार आहे.

७. कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी ग्राम पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीला मार्गदर्शन करण्यास तसेच कामावर देखरेख ठेवण्याकरिता सामाजिक लेखा परिक्षण समितीची स्थापना करण्यात येईल.
८. ठेकेदारास किंवा अंमलबजावणी करणाऱ्या संस्थेला देण्यात येणारी प्रदाने (किरकोळ प्रदाने रु. १०००/- पेक्षा कमी असतील ते वगळून) ई.सी.एस. (ECS)/ आर.टी.जी.एस. (RTGS)/ एन.ई.एफ.टी. (NEFT) द्वारे करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
९. योजना व अंमलबजावणीच्या काळात १००% घरगुती नळजोडण्या व वैयक्तिक शौचालये बांधण्याचे उद्दीष्ट साध्य करण्यास ग्रामपंचायत कटीबद्ध असून त्याची संपूर्ण जबाबदारी ग्रामपंचायतीवर राहिल.
१०. कामांमधील त्रुटीच्या जबाबदारीचा काळ (Defect Liability Period) - "योजनेचे अंमलबजावणीचे काम समाधानकारकरीत्या पूर्ण झाले किंवा कसे याची खात्री करण्यासाठी सर्व कामे पूर्ण झाल्यानंतर कमीत कमी ५ वर्षासाठी योजनेच्या देखभाल-दुरुस्तीची जबाबदारी ठेकेदाराची राहिल" अशी अट ठेकेदारासमवेत करावयाच्या करारनाम्यामध्ये समाविष्ट केली जाईल.
११. दर वर्षी पाणी पट्टी व स्वच्छता सुविधांच्या देखभाल व दुरुस्तीचे अंदाजपत्रक तयार करून त्यास ग्रामसभेची मान्यता घेण्यात येईल. पाणी पुरवठा व स्वच्छता सुविधा आर्थिक व तांत्रिकदृष्ट्या समाधानकारकरीत्या चालाव्यात या दृष्टीने, सविस्तर कार्यक्रम अहवालात दर्शविण्यात आलेल्या रक्कमेपेक्षा कमी असणार नाही एवढी, पाणी पट्टी व स्वच्छता कर आकारण्यात येईल.
१२. जलमापकासह १००% नळजोडण्या देण्याबाबत शासनाच्या धोरणानुसार आवश्यक ती कार्यवाही करण्यास ग्रामपंचायत तयार आहे.
१३. तांत्रिक दृष्ट्या आवश्यक असल्यास अंमलबजावणी यंत्रणेमार्फत ठोक तत्वावर पाणी पुरवठा करण्यात येईल. अशा प्रकारची योजना राबविण्यास, ठोक जलमापकानुसार पाणी पट्टी भरण्यास व गावातील अंतर्गत वितरण व्यवस्थेची १००% देखभाल-दुरुस्तीची जबाबदारी स्विकारण्यास ग्रामपंचायत मान्यता देत आहेत.
१४. ठोक पाणी पुरवठा योजनेची अंमलबजावणी करणाऱ्या यंत्रणेने मागणी केल्यानुसार विहित मुदतीत पाण्याची देयकाची रक्कम भरणा करण्याची जबाबदारी ग्रामपंचायतीची आहे. याबाबत कुचराई झाल्यास ठोक नळ जोडणीद्वारे होणारा पाणी पुरवठा बंद करण्याचा अधिकार अंमलबजावणी यंत्रणेस राहिल.
१५. गावातील घनकचरा व्यवस्थापनासाठी जिल्हा परिषदेच्या सहाय्याने आवश्यक त्या पर्यावरण पूरक उपाययोजना राबविण्यात येतील. या बाबतचा स्वतंत्र कृती आराखडा तयार करून त्यास विहित प्रक्रियेनुसार मान्यता प्राप्त करून घेण्यात येईल.

परिशिष्ट-२

निमशहरी ग्रामपंचायत निवडीचे निकष

ग्रामपंचायतीचे नाव -----

तालुका -----

जिल्हा -----

जिल्हा स्तरावर निमशहरी म्हणून मान्यता प्राप्त गाव/वाडी/वस्तीचे नाव -----

निकष	कमाल गुण	मुल्यांकन पद्धत	देय गुण
वैयक्तिक शौचालयाची टक्केवारी	३०	प्रत्यक्ष टक्केवारी	(३०x शौचालयाची टक्केवारी)
अस्तित्वातील पाणी पुरवठा योजनेचा स्रोत	१५	भूपृष्ठीय स्रोत/टॅपिंग (प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजनेवरील टॅपिंग व्यतिरिक्त)	१५
		इतर स्रोत	००
दरडोई दरदिवशी पाण्याची उपलब्धता (LPCD मध्ये)	१०	० ते १० लिटर्स	१०
		११ ते २० लिटर्स	०८
		२१ ते ३० लिटर्स	०६
		३१ ते ४० लिटर्स	०४
अस्तित्वातील योजनेचे वय (नुकतीच कार्यान्वित केलेली पाणी पुरवठा योजना)	१५	२० पेक्षा जास्त	१५
		१६ ते २० वर्ष	१२
		११ ते १५ वर्ष	०९
		५ ते १० वर्ष	०६
सामाजिक अभिभरणाचे निर्देशक (Social Mobilisation Indicators) निर्मल ग्राम पुरस्कार, संत गाडगेबाबा पुरस्कार इ. (फक्त एक उच्चतम पुरस्कार विचारात घेण्यात येईल)	१०	निर्मल ग्राम पुरस्कार	१०
		इतर राष्ट्रीय / राज्य स्तर पुरस्कार	०८
		विभागीय पुरस्कार	०६
		जिल्हा पुरस्कार	०४
		कोणताही पुरस्कार नाही	००
पाणी पट्टीची वसूली	१०	१००% आणि त्याहून जास्त	१०
		७६ ते ९९%	०८
		५१ ते ७५%	०६
		२६ ते ५०%	०४
		१ ते २५%	०२
स्रोताचे स्वच्छता सर्वेक्षण (अलीकडील)	१०	हिरवे कार्ड	१०
		पिवळे कार्ड	०५
		लाल कार्ड	००
	१००		

टीप:-

- * जनगणना २०११ ची लोकसंख्या व घरांची संख्या देण्यात यावी.
- * सोबत जोडलेल्या विहित प्रपत्रातील आकडेवारी ग्रामसेवक/ गटविकास अधिकारी यांनी प्रमाणित करावी.
- * मिळालेल्या एकूण गुणाच्या आधारे ग्रामपंचायतीमार्फत गावाची निवड करण्यात येईल.
- * ग्रामपंचायतीमधील वाड्या / वस्त्या यांना मिळालेल्या गुणाची सरासरी करण्यात येईल.

परिशिष्ट क्र. २ अ

पात्रता प्रमाणपत्र											
प्रमाणित करण्यात येत आहे की, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या जलस्वराज्य-२ कार्यक्रमांतर्गत निमशहरी गावांसाठीच्या पाणी पुरवठा व स्वच्छता सुविधा कार्यक्रमांमध्ये सहभागी होण्यासाठी ग्रा.पं.-----तालुका-----जिल्हा----- हयांनी अर्ज केलेला आहे. या ग्रामपंचायतीची सद्यस्थिती: खाली दर्शविल्याप्रमाणे आहे. (प्रत्येक वाडया/वस्त्यांची सविस्तर माहिती वेगवेगळी देण्यात यावी)											
अ.क्र.	वाडी/वस्तीचे नाव	घरांची संख्या	वैयक्तिक शौचालयांची संख्या	वैयक्तिक शौचालयांची टक्केवारी	अस्तित्वातील नळ पाणी पुरवठा योजनांची संख्या	अस्तित्वातील योजनेचा स्रोत (भूपृष्ठीय/टॅपिंग/ अन्य)	दरडोई /दरमाणशी पाण्याचे प्रमाणाची सद्यस्थिती: (LPCD)	सर्वात अलीकडील कार्यान्वित पाणी पुरवठा योजनेचे वयोमान (वर्षे)	सामाजिक कामासाठी शासनाकडून मिळालेल्या लोकसहभागाशी निगडीत पारितोषिकांचा तपशील (**)	मागच्या आर्थिक वर्षात जमा झालेल्या पाणी पट्टीची टक्केवारी	स्वच्छता सर्वेक्षण सद्यस्थिती: (लाल/ हिरवे/ पिवळे कार्ड)
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	सरासरी										

(**) प्राप्त पारितोषिकांपैकी फक्त सर्वोच्च पारितोषिकाचा गुणांकनासाठी विचार करण्यात यावा.

ग्रामसेवक

सरपंच

गट विकास अधिकारी